

geografisk metodik og fremstillingsform for at nå frem til sine videnskabelige synteser.

Praktisk talt ethvert tænkeligt befolkningsspørgsmål er taget op til behandling: Befolkningsfordeling, boligforhold, raceproblemer, alderssammensætning, kønsbalance, ægteskabelige forhold, beskæftigelsesforhold, religiøse problemer, formeringsproblemer, dødsårsager, fødselsoverskud, migration, agglomerationstendenser, o.s.v. Som egentlig håndbog er den nok mindre velegnet, bl. a. fordi den henter størstedelen af sine eksempler fra U.S.A., men i sociologisk og til dels socialgeografisk metodik vil den have fuld berettigelse som opslagsværk. Men først og fremmest bør bogen læses af den, der interesserer sig for moderne sociologi og den i tilknytning hertil opblomstrende socialgeografiske forskning.

Aage Aagesen.

Alfred Hettner: Allgemeine Geographie des Menschen. herausgegeben von H. Schmitthenner. I Band. Die Menschheit. Grundlegung der Geographie des Menschen. Stuttg. 1947. (stor 8° XXXIV + 323 s.).

1941 døde den kendte tyske geograf Alfred Hettner i en alder af 82 år. „Grundzüge der Länderkunde“ er vistnok det af hans værker, der er blevet mest benyttet herhjemme, idet det for mange tjente som håndbog i regionalgeografi før Vahl & Hatt's værk udkom.

Ved sin død efterlod Hettner sig det næsten færdige manuskript til et stort kulturgeografisk værk, som venner med hans enkes hjælp nu søger at udgive. Det foreliggende bind behandler en række almindelige spørgsmål: kulturgeografiens mål og metode, menneskehedens væsen og opståen, menneskets afhængighed af naturen, menneskeracerne, menneskelivets forskellige sider.

Mange af disse spørgsmål vil få en grundigere behandling i de følgende fire bind, som angives at skulle behandle bebyggelsen, samfærdselen, det økonomiske liv samt folk og stater (etnisk og politisk geografi).

Hettners hele fremstillingsform har et vist filosofisk tilsnit. Det er karakteristisk, når udgiveren om hans værk udtrykker sig, som følger: „(Es) ist in einheitlicher Weise und grösster gedanklicher Disziplin das System der Geographie von einem philosophisch geschulten, überschauenden Geiste vollständig dargestellt und durchdrungen worden.“

Som man kunne vente er syntesen for Hettner det væsentlige. Hans sprog er ofte vanskeligt at oversætte så følgende gengivelse af Hettners definition af kulturgeografi er ret fri: „Geografien be-

skæftiger sig med regioner og lokaliteter på jorden set ud fra det synspunkt: hvilke naturforeteelser og genstande, der udfylder dem — menneskets geografi beskæftiger sig derfor 1. med mennesket og de af mennesket fremstillede genstande som bestanddele af jordens regioner; 2. med menneskets forskellige udvikling og dets kultur i disse regioner og på deres forskellige lokaliteter; 3. med menneskets afhængighed af naturen og dets indvirkning på den.

Det bliver interessant at se, hvordan Hettner i de følgende bind vil gennemføre sine synspunkter i enkeltheder. Her i 1. bind er der kun tale om korte oversigter. Som eksempel kan tages, hvad han siger om erhvervsgeografien. Efter hans opfattelse hører oversigten over produkters og varers tilberedelse hjemme i varekundskab og nationaløkonomi. Erhvervsgeografi er læren om det økonomiske livs udformning indenfor jordens mange regioner. Den er ganske vist afhængig af landenes natur, men lige så vigtigt er det, at man undersøger, hvilken kulturform der på stedet udnytter mulighederne: Havebrugere, landbrugere, nomader, de forskellige former for industrikultur har hver sine former for økonomisk liv og sine behov. Et områdes potentielle muligheder for landbrug vil blive helt forskelligt udnyttet, alt efter hvilke af disse kulturformer, der arbejder på stedet.

Også udnyttelsen af et områdes mineraler varierer efter den kulturform, der hersker på stedet. Et primitivt folk søger flint. Højere kulturer kobber og tin, guld og sølv. Med industriens udvikling træder jernet og kraftkilderne i forgrunden. Den højeste industrikultur udnytter næsten alle mineraler. Mineraler udtømmes, så nye må opsøges. Bjergværksindustrien vil derfor ofte vandre fra sted til sted. Næsten rene bjergværksdistrikter findes ofte i nylig koloniserede lande, men snart følger landbruget efter, som man f. eks. så det i Kalifornien. Råstofferne har stor indflydelse på lokaliseringen af de industrier, der foretager den første bearbejdning, men den egentlige industrikultur bygget på arbejdsdeling og mekanisering er først og fremmest knyttet til lande med højt udviklet moderne kultur, og hvad denne medfører af teknik og kapital.

Dette er blot en prøve på Hettners udviklinger. Forøvrigt er det sjældent ustraffet, at een mand skriver en hele menneskelivet omfattende håndbog. Fejl og unøjagtigheder vil altid forekomme. Under behandlingen af erhvervskulturens hovedformer får man at vide, at højere jægere og kystfiskere, som f. eks. eskimoer og palæasiater i Polarlandene „efter mange Etnologers mening“ har deres

oprindelse fra hakkebrugere, hvem en overmægtig fjende har fordrevet til disse ugæstmilde egne. For den, der i mange år har fulgt diskussionen om eskimokulturens oprindelse, er dette virkelig en oplysning af interesse.

C. G. Feilberg.

E. Adamson Hoebbel: Man in the Primitive World. An Introduction to Anthropology. McGraw-Hill. New York-Toronto-London. (1949. 8° 543 sider).

Professoren i „Anthropology“ ved Utah's universitet har med denne bog søgt at give en håndbog i etnologi og almindelig etnografi, som tillige indledes med korte afsnit af den fysiske antropologi. Mange emner behandles. Stenalderen, racernes indbyrdes forhold, erhvervskulturens hovedformer, hustyper, håndværk, dragt og smykker, kunst, opfindelse og diffusion, den almindelige kulturudvikling. Omtrent halvdelen af bogen ofres på den sociologiske side: ægteskabet, slægtskab, klassesdeling o.s.v. Forf. er meget belæst og giver en oversigt over talrige spørgsmål. Dog virker bogen måske lidt overfladisk. Det turde være vel rask, at inndele Skandinaviens yngre stenalder således (p. 59): „The full Neolithic that followed may be divided into two phases (1) the epoch of the axes and (2) the epoch of the stone graves.“ „Epoch of axes“ udmærker sig forøvrig særligt ved dolke og spydspidser. Gang på gang forekommer det en, at fremstillingen er mere antydende end indgående. Forf.'s store belæsthed synes særlig at gælde amerikansk litteratur. Det forekommer mærkeligt, at en mand, der har skrevet afhandlinger om eskimoernes sociologi, ikke synes at kende Thulepublikationerne. Heller ikke Baynond Firth's bøger om primitiv økonomi i Oceanien eller Baumanns fortrinlige værk om Afrikas kulturer nævnes.

Som et opmuntrende moment ved bogen kan fremhæves de mange små glimt fra de højere kulturer. F. eks. oplyses det p. 113, at Mayor'en i New York City i 1943 ud fra den betragtning, at spisning af hestekød er „umoralsk og uciviliseret“, forbød salg af hestekød, skønt det under krigen kneb med kødforsyningen.

C. G. Feilberg.

Erwin Raisz: General Cartography. 2. udg. McGraw-Hill Book Comp. New York 1948. 18×25 cm, 354 sider, 299 fig.

Kendskab til kortbenyttelse er snart en af de færdigheder, der hører med til det civiliserede menneskes standardudstyr. I skolen er kortet et meget anvendt undervisningsmiddel såvel i geografi som i historie, og senere i livet spiller kortet som anskuelses- og